

Socialnämnden

Ytterligare åtgärder kring vuxenvården

Förslag till beslut

1. Socialnämnden beslutar om effektiviseringar och tydliggöranden inom vuxenvården i enlighet med åtgärdspaket A-F.
2. Socialnämnden reviderar delegationsordningen för en effektivare handläggningsprocess.
3. Socialnämndens beslut den 23 maj 2023 § 45 (SOCN/2023:57) om att ge förvaltningen i uppdrag att ta fram en ny riktlinje för målgrupp vuxna med psykisk ohälsa upphävs.

Sammanfattning

Socialnämnden beslutade 23 maj 2023 § 45 om effektiviseringar inom nämndens vuxenvård, som en del av en 4-årig målbild. Under hösten har kostnaderna för den externa vuxenvården ökat, vilket lett till att förslag om ytterligare effektiviseringar har tidigare lagts.

Förslaget till beslut är tredelat och innefattar tydliggöranden för att minska kostnaderna för den externa vuxenvården, att underlätta handläggningsprocessen samt gränsdragningar mot andra huvudmän enligt rådande lagstiftning och överenskommelser.

Ärendebeskrivning

Socialnämnden föreslås fatta beslut om ett åtgärdspaket inom ramen för förslag till beslut, punkt 1. Beslutet innefattar följande delar A-F:

- A. Behandlingshemmet Vårnäs föreslås vara förstahandsalternativet för samtliga vuxna som tidigare placerats på HVB på grund av skadligt bruk. Beslutet berör mer än hälften av placeringarna inom målgruppen (baserat på 2022 års statistik).
- B. Beslut och ärendeprocessen föreslås förenklas, genom förändringar i anvisningar och rutiner, ändrade arbetssätt samt reviderad delegationsordning.
- C. Förvaltningen ges i uppdrag att se över målgrupp och innehåll för boendet Hemlaås, med syfte att öka det interna placeringsflödet.
- D. Tydliggörande av ansvar gällande målgruppen vuxna med psykisk ohälsa i enlighet med rådande lagstiftning och överenskommelser.

- E. Tydliggörande av nämndens ansvar, avseende behandling och ekonomi, gällande LARO-patienter (Läkemedelsassisterad behandling vid opioidberoende).
- F. Gränsdragning och tydliggörande av det ekonomiska ansvaret mellan socialnämnden och arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden gällande försenade/uteblivna hyror och egenavgifter för vuxna i egna boendeformer.

Förslag till beslut, punkt 2 handlar om en revidering av delegationsordningen för att möjliggöra en effektivare handläggningsprocess.

Förslag till beslut, punkt 3 avser nämndens tidigare beslut den 23 maj 2023 § 45 (SOCN/2023:57) om att ge förvaltningen i uppdrag att ta fram en riktlinje för målgruppen vuxna med psykisk ohälsa. Här föreslås nämnden att riva upp detta beslut med hänvisning till redan befintliga överenskommelser och rådande lagstiftning kring målgruppen.

Finansiering

Eskilstunas vuxenvård för personer med missbruksproblematik kostar betydligt mer än andra jämförbara kommuner. Det långsiktiga målet, utifrån att 80 procent av socialnämndens resurser ska riktas till barn och unga och 20 procent till vuxenvården, är målet att kostnaderna för vuxenvården successivt ska minska under perioden 2024-2027.

Styr nämnden i enlighet med förslaget till beslut kan detta leda till minskade externvårdskostnader om drygt 34 miljoner kronor.

Konsekvenser för hållbar utveckling och en effektiv organisation

Socialnämnden verkar inom ramen för Eskilstuna kommuns strategiska inriktning och arbetet för en balans mellan en effektiv organisation och en hållbar utveckling. Fokus för nämndens arbete är ge rätt vård, på rätt vårdbehovsnivå, till rätt kostnad och i rätt tid. Förslagen till beslut är en del av socialnämndens Färdplan 2021-2023 som ska stödja en verksamhet i balans.

SOCIALFÖRVALTNINGEN

Elisabeth Kántor
Förvaltningschef

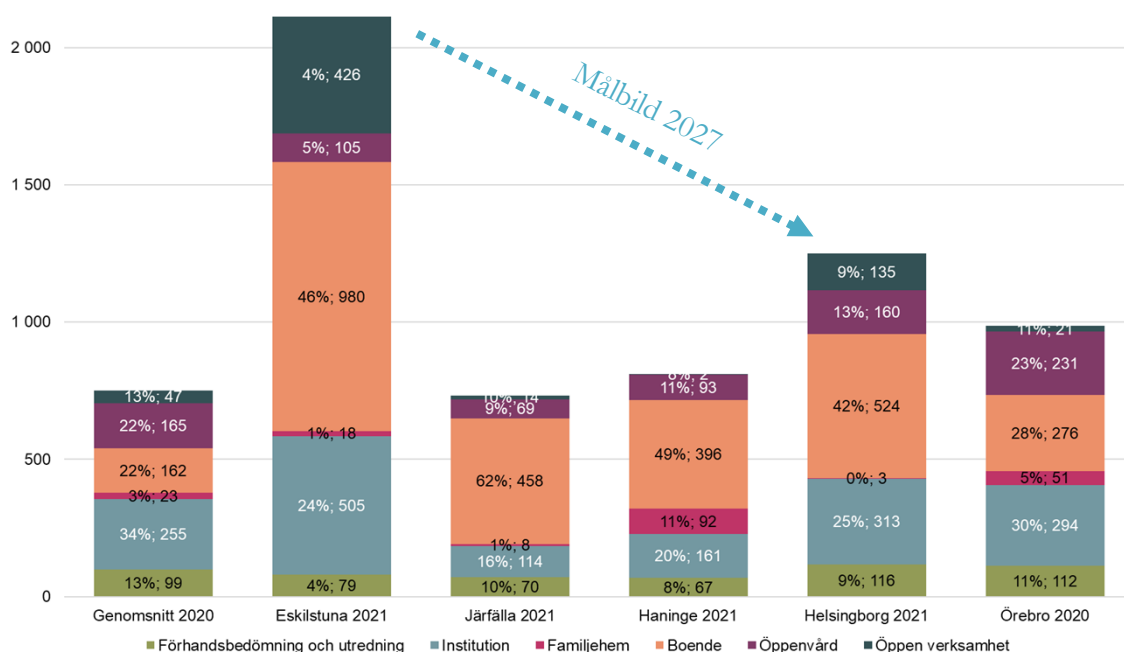
Socialnämnden

Effektivisering av vård - Vuxenvården

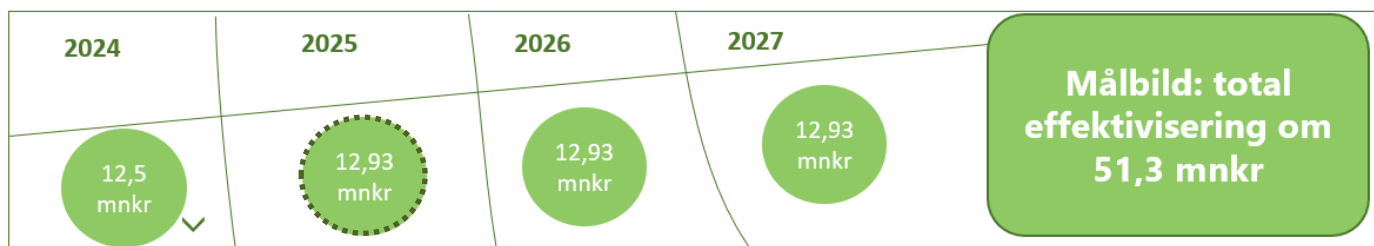
I maj 2023 fattade socialnämnden beslut om effektiviseringar inom nämndens vuxenvård, som en del av en 4-årig målbild. Under hösten har kostnaderna för den externa vuxenvården ökat, vilket lett till att förslag om ytterligare effektivisering har tidigare lagts.

Bakgrund

Eskilstunas vuxenvård för personer med missbruksproblematik kostar betydligt mer än andra jämförbara kommuner. Det långsiktiga målet, utifrån att 80 % av socialnämndens resurser ska riktas till barn och unga och 20 % till vuxenvården, är målet att kostnaderna för vuxenvården successivt ska minska under perioden 2024-2027.

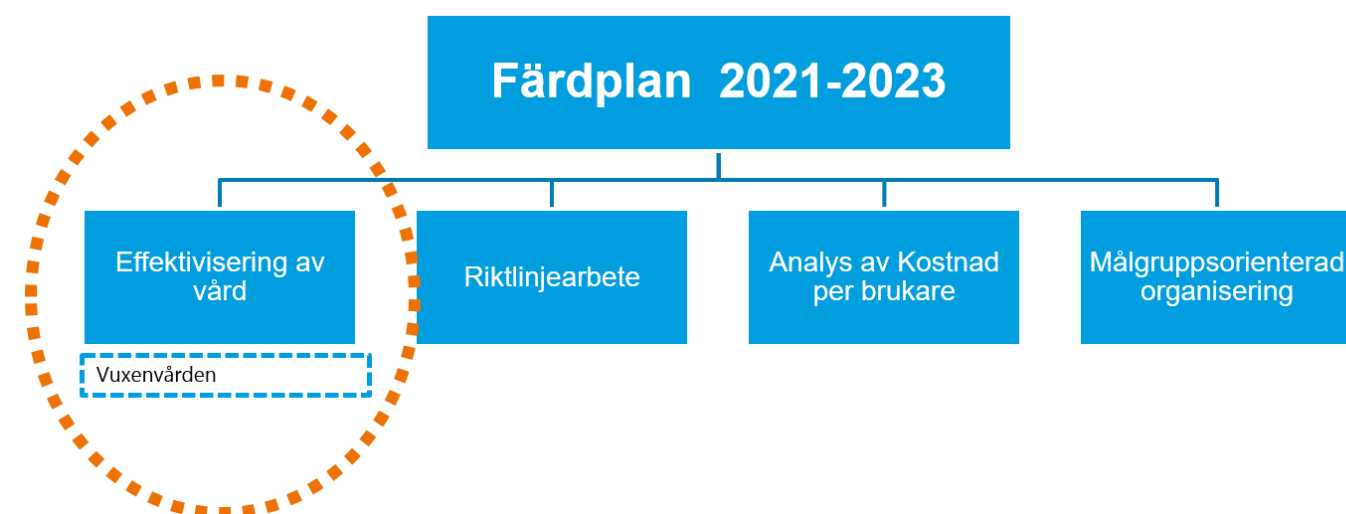
Målbilden är att Eskilstuna vuxenvård (missbruk) ska vara på samma nivåer som vuxenvården i Helsingborg, som är en kommun som är strukturellt jämförbar med Eskilstuna. Under 2021 var den totala kostnaden för vuxenvården (missbruk) i Eskilstuna drygt 171 mnkr. Målbilden att hamna på samma nivåer som Helsingborg skulle innebära en effektivisering av Eskilstunas vuxenvård om ca 41 %. Detta utgörs av ca 70 mnkr.

För att socialnämnden ska kunna nå målbilden om en total effektivisering om drygt 51 mnkr inom vuxenvården till 2027 krävs årliga effektiviseringar om 12,5-ca 13 mnkr. I följande förslag till beslut finns en effektivisering inför 2025 som uppfyller mer än detta mål.

Uppdraget – syfte och genomförande

Uppdraget om effektiviseringar inom vuxenvården ligger inom ramen för socialnämndens färdplan som syftar till att nämnden ska ge rätt vård, på rätt vårdbehovsnivå till rätt kostnad och inom rätt tidsram.

Uppdragets syfte har varit att ta fram förslag på ytterligare effektiviseringar¹ inom vuxenvården och att öka takten i effektiviseringsarbetet.

Förslagen till beslut har arbetats fram inom ledningsgruppen för vuxenvården under augusti till december 2023.

¹ Vid socialnämndens sammanträde i oktober 2021 fattade nämnden beslut om effektiviseringar som rörde flertalet verksamheter inom område resurs. Ytterligare beslut om effektiviseringar togs av nämnden i maj 2023.

Förslag till beslut

Socialnämnden föreslås fatta en rad beslut som påverkar stora delar av vuxenvårdens verksamheter. Förslagen innefattar förändringar kring externa placeringar, tydliggöranden kring överenskommelser med externa parter och förändrade arbetssätt inom ramen för nämndens myndighetsutövning.

Förslag till beslut innefattar beslut 1-3, där beslut 1 är indelat i A-F och ska ses som ett sammanhållet åtgärds paket.

Förslag till beslut 1A – Vårnäs som förstahandsalternativ

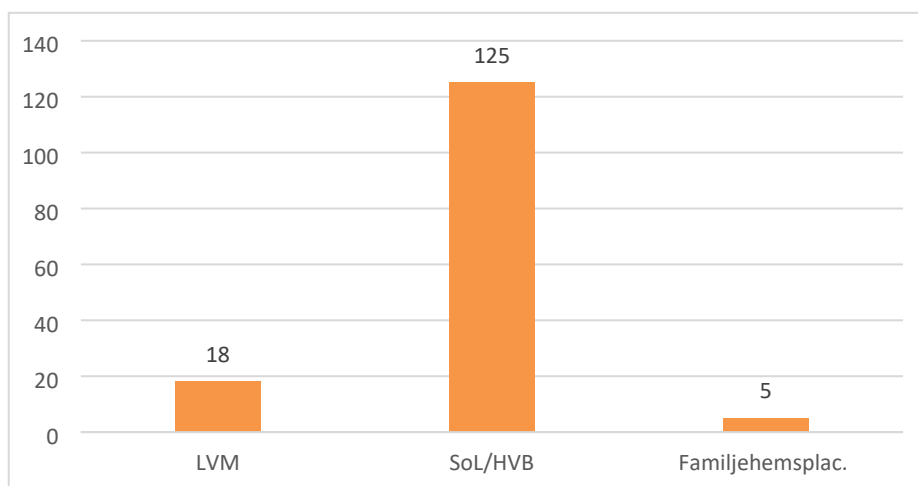
Nämnden föreslås fatta beslut om att behandlingshemmet Vårnäs är förstahandsalternativ som för samtliga vuxna som tidigare placerats på HVB på grund av skadligt bruk. Beslutet skulle innebära att dessa individer hänvisas till Vårnäs öppna intag – det vill säga vilket innebär att individen själv tar kontakt med Vårnäs behandlingshem och bokar tid för behandling.

I de ärenden då bedömning gjorts att dygnet-runt-vård är rätt insats ska Vårnäs erbjudas till brukare med skadligt bruk av alkohol eller droger. I de fall som den enskilde inte samtycker till att få vård inom ramen för öppet intag på Vårnäs så ska ansvarig socialsekreterare kunna föreslå Vårnäs som biståndsinsats utifrån gjord bedömning. Därmed kan beslut fattas om insatsen Vårnäs och vårdbehovet kan tillgodoses i enlighet med beslut.

Om Vårnäs inte kan erbjuda vård, om den enskilde till exempel har receptbelagda mediciner som ej accepteras, eller om Vårnäs är uppenbart olämpligt, kan antingen ”hemmaplanspaket” (öppenvårdsinsatser eller öppenvårdsinsatser i kombination med intern boendeform) eller upphandlat HVB matchas för att tillgodose den enskildes behov.

Konsekvenser av förslag till beslut 1A

Antal vuxna individer (21 år och över) som fick beslut om heldygnsvård under 2022 var 148.

Antal heldygnsplacerade vuxna (antal personer, 21 år +), 2022

Med utgångspunkt att Vårnäs ska vara förstahandsalternativ för denna målgrupp kan följande antaganden göras:

- LVM-placeringar undantas från förslaget om Vårnäs som förstahandsalternativ, vilket utgörs av 12 % av samtliga ärenden.
- 88 % av heldygnsplaceringar för vuxna 21 år och äldre har missbruk som huvudsaklig orsak till placering.
- Av SoL-placeringar, baserat på 2022 års statistik, är 110 individer möjliga att placera på Vårnäs som förstahandsalternativ.
- 75 % av 110 aktuella SoL-placeringar bedöms som rimligt att kunna placera på Vårnäs som förstahandsalternativ. Detta innebär ca 83 individer baserat på 2022 års statistik. Övriga individer beräknas ha ett behov av extern HVB-vård.
- Sammantaget handlar det om att erbjuda ca 56 % av nuvarande placerade vuxna i externvård kopplat till missbruk behandling inom ramen för Vårnäs öppna intag.

Styr nämnden i enlighet med förslaget till beslut kan detta leda till minskade externvårdskostnader om 28 mnkr. Förlängningsbeslut om två månader för hälften av de som varit på det öppna intaget är medräknade i förslaget.

Förslaget till beslut 1A kan medföra konsekvenser för brukare, då det bland annat kan leda till begränsning i de enskildes möjlighet att få välja innehåll i vården. Vården som erbjuds på Vårnäs är godkänd av Inspektionen för vård och omsorg, IVO, och bedöms därmed vara ett fullgott alternativ för personer som har behov av HVB-vård. Då antalet som hänvisas till Vårnäs öppna intag tros öka, kan detta leda till en kösituation vilket riskerar att nämnden behöver verkställa beslut hos annan vårdgivare. Förvaltningen kommer att ha kontinuerlig dialog med Vårnäs kring detta under 2024.

Förslag till beslut 1A, Vårnäs som förstahandsalternativ, föreslås börja gälla från 1 januari 2024.

Förslag till beslut 1B – förenklad besluts- och ärendegång

Det finns ett behov av att förenkla och förbättra ärende- och beslutsprocessen i vuxenvården. Följande förändringar ryms inom förslag till beslut 1B:

- Förenklad rutin vid förlängning av beslut, vilket handlar om att minska administrativ tid för enskilda socialsekreterare. Ändringen verkställs genom revidering i verksamheternas anvisningar och rutiner.
- Fatta beslut med förbehåll vid gynnande beslut, beslutet kan omprövas och avslutas om den enskilde inte tackar ja till den föreslagna insatsen, eller inte medverkar i planeringen trots försök att motivera. Ändringen verkställs genom revidering i verksamheternas anvisningar och rutiner.
- Ändrat arbets sätt vid placeringsnära situationer (konsultation) innan beslut fattas, syftar till förbättrad samsyn kring möjligheter till hemmaplansvård och planering av eftervård.
- Förslag till förändrad delegationsordning fattas i separat beslut (se Förslag till beslut 2).

Konsekvenser av förslag till beslut 1B

Förslag till beslut 1B syftar till att ge följd i tidsåtgång genom effektivare handläggning, ekonomiska konsekvenser beräknas inte i nuläget.

Förslag till beslut 1C – uppdrag att se över Hemlaås

Målgruppen för Hemlaås var från början äldre personer med ett långvarigt alkoholmissbruk som hade behov av en trygg plats och ett värdigt liv. Idag ser målgruppen annorlunda ut - nästan alla har ett blandmissbruk, vilket påverkar boendets möjligheter att ge det stöd som var tänkt.

Det finns behov att se över målgrupp och innehåll för att anpassa verksamheten efter de behov av boendeplatser som finns idag, sett ut t helhetligt perspektiv för hemmaplansvården.

Förslag till beslut 1C innebär att nämnden ger förvaltningen ett uppdrag att se över och komma med förslag som stöder arbetet med att uppnå målen i den långsiktiga verksamhetsplanen (2024-2027).

Syftet med uppdraget är att öka flödet (in- och utflyttningar) på Hemlaås för att kunna ta emot fler i egna boenden och därigenom minska placeringar inom externvården. Syftet är också att inte förlänga placeringar när det inte finns ett behov.

Uppdraget utmynnar i ett underlag för beslut vid socialnämndens sammanträde i mars 2024.

Konsekvenser av förslag till beslut 1C

Under 2023 har 11 individer flyttat från Hemlaås och vidare till verksamhet inom VOF, till bostadssocialt kontrakt eller avbrutit insatsen.

Förvaltningen bedömer att en förändrad målgrupp på Hemlaås leder till ett ökat flöde inom ramen för boendena i egen regi, och verksamheten kan ta emot fler individer som annars skulle ha placerats på externt HVB. Styr nämnden i enlighet med förslaget till beslut kan detta leda till minskade externvårdskostnader om 0,55 mnkr/år.

Konsekvenser för nuvarande målgrupp på Hemlaås vid en eventuell förändring kommer att beskrivas i uppdraget.

Förslag till beslut 1D – målgruppen vuxna med psykisk ohälsa

Vid nämndsammanträdet i maj 2023 gav socialnämnden förvaltningen i uppdrag att arbeta fram en riktlinje för målgruppen vuxna med psykisk ohälsa (se även Förslag till beslut 3).

Uppdragets syfte var att tydliggöra gränsdragningarna mellan socialnämndens ansvar och ansvar hos andra huvudmän, såsom regionen, migrationsverket, vård- och omsorgsnämnden (VON) och arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden (AVN).

Under hösten 2023 bildades en arbetsgrupp med representanter från verksamheter som berörs av målgruppen vuxna med samsjuklighet och huvudsaklig psykisk ohälsa eller vuxna med psykisk ohälsa. Arbetsgruppens förslag till beslut till nämnden är att inte anta en riktlinje utan att istället fokusera på existerande överenskommelser och reglementen.

Det är viktigt att förvaltningen genom efterlevnad av reglementen och befintliga överenskommelser tydliggör gränsdragningarna mellan socialnämndens ansvar och ansvar hos andra huvudmän, såsom regionen, migrationsverket, vård- och omsorgsnämnden (VON) och arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden (AVN). Exempel på ärenden där socialnämnden idag tar ett ekonomiskt ansvar för målgruppen är:

- **Individer utan samtycke** hos vård- och omsorgsnämnden, dvs att individen inte samtycker till den vård som VON erbjuder och därigenom slussas vidare till socialnämndens verksamheter.
- **Individer utan en diagnos**, dvs individer med odiagnostiserad psykisk ohälsa.
- **Individer utan uppehållstillstånd** hos migrationsverket och som belastar socialnämndens vårdkostnader.
- **Individer utan boende**, men i behov av stöd utifrån psykisk ohälsa.

Följande lagstiftning, reglementen och överenskommelser finns idag som reglerar samverkan och ansvar emellan socialnämnden, andra nämnder och regionen gällande målgruppen vuxna med psykisk ohälsa:

- Socialtjänstlagen
- Socialnämndens reglemente
- Vård- och omsorgsnämndens reglemente
- Länsgemensam överenskommelse mellan regionen och kommunerna

Den länsgemensamma överenskommelsen tydliggör att det är (i huvudsak) regionen som ansvarar för målgruppen, både avseende behandlingens innehåll och kostnader.

Konsekvenser av förslag till beslut 1D

Under 2022 hade socialförvaltningen 12 ärenden inom extern vård² (fem kvinnor, sju män) som faller inom ramen för andra nämnders ansvar kring målgruppen vuxna med psykisk ohälsa. Kostnaden för dessa 12 ärenden uppkom till 3,3 mnkr under 2022.

Förslag till beslut 1 E – socialnämndens ansvar gällande LARO-patienter

Läkemedelsassisterad behandling vid opioidberoende (LARO) kombinerar läkemedelsbehandling med psykologisk eller psykosocial behandling eller psykosocialt stöd. LARO ska vara individuellt anpassad, och insatserna som ingår i behandlingen ska ges med utgångspunkt från patientens behov och med respekt för patientens självbestämmande och integritet.

Regioner och kommuner har en skyldighet att ingå gemensamma överenskommelser om samarbete kring personer med missbruk och beroende och regleras i 16 kap. 3 § hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) och 5 kap. 9 a § socialtjänstlagen (2001:453). (HSLF-FS 2020:57).

Det medicinska ansvaret för LARO ligger hos regionen, som också bär ansvar för behandlingens kostnader.

Socialnämnden har fram tills nu tagit ett större ansvar för LARO än vad som är reglerat i överenskommelsen och lagstiftning. Förslag till beslut är att socialnämnden återgår till att

² Hämtat från systemet Dioevidence. Målgruppen finns även inom ramen för hemmaplansvården.

följa överenskommelsen och därmed låta regionen ta ekonomiskt ansvar och ansvar för behandlingen av målgruppen.

Uppföljning sker genom att granska avslagsbeslut och eventuella domar utifrån överklagan av beslut under 2024.

Konsekvenser av förslag till beslut 1E

Under hösten 2023 har socialnämnden burit ansvar för minst 6 individer i behov av LARO, vilket inneburit att nämnden haft kostnader för målgruppen om minst 1,6 mnkr under 2023.

Brukarens behov av behandling kommer att verkställas av rätt vårdgivare. Socialnämnden kommer i samverkan med regionen komplettera insatsen om det föreligger behov av dessa.

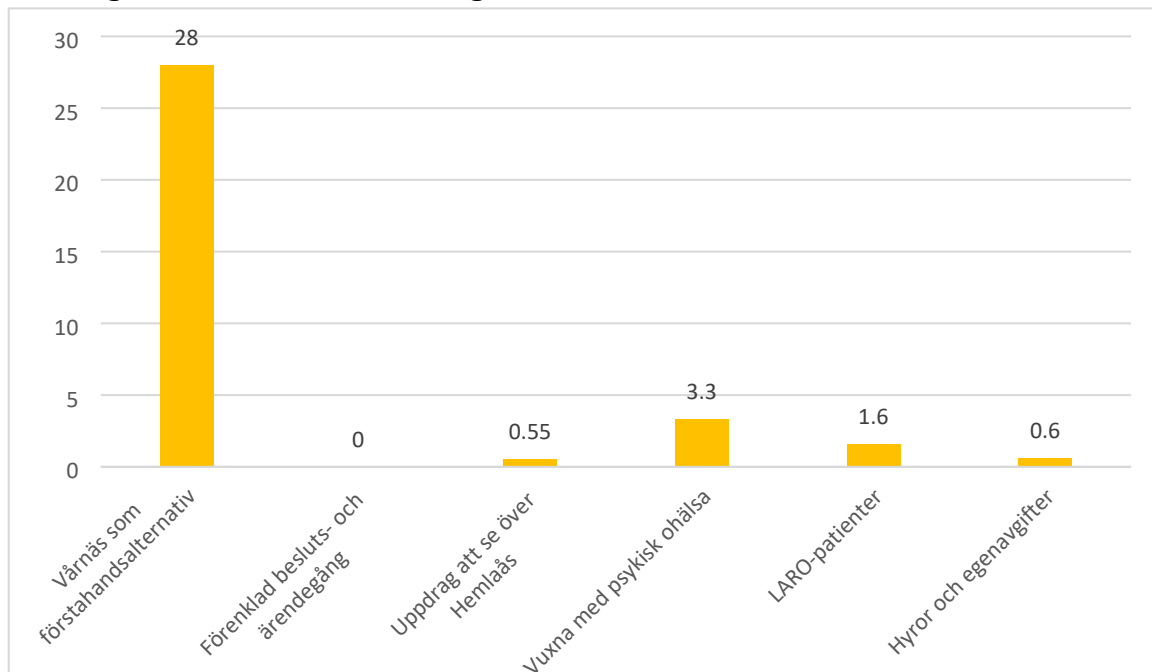
Förslag till beslut 1 F – Hyror och egenavgifter för vuxna i egna boendeformer

I nuläget pågår ett arbete att ta fram en överenskommelse med arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden avseende hyror och egenavgifter för vuxna i egna boendeformer.

Överenskommelsen syftar till att gränsdra och tydliggöra det ekonomiska ansvaret mellan socialnämnden och arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden gällande försenade/uteblivna hyror och egenavgifter. I dagsläget bär socialnämnden ett ekonomiskt ansvar i detta.

Konsekvenser av förslag till beslut 1F

Under 2023 har socialnämnden belastats ekonomiskt i storleksordningen 1,2 mnkr. Det är förvaltningens bedömning att arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden bör belastas för del av dessa medel, ca 0,6 mnkr.

Förslag 1A-1F, sammanfattning ekonomiska konsekvenser

Förslag om kostnadseffektiviseringar (mnkr) inför budgetår 2024/2025

Denna kostnadseffektivisering om 34,04 mnkr ligger i linje med den långsiktiga strategiska planen om en minskning av kostnader för vuxenvården om totalt 51,3 mnkr.

Förslag till beslut 2 – Reviderad delegationsordning

Socialnämnden föreslås revidera nuvarande delegationsordning, enligt följande:

- Ändrad delegation för placering på HVB i 2 månader till enhetschefer på utredningsenheterna Vuxen och Beroendecentrum.
- Biståndsutskottet fattar beslut vid framställan om förlängning av HVB placering (ändring av delegationsordning-nämndbeslut).
- Uppföljning sker vid månadsvis verksamhetsuppföljning, vilket möjliggör att nämnden kan följa resultatet av förändringen i delegationsordningen.

Skälen till förslag om förändring av delegationsordningen är att nuvarande delegation har inneburit långa beslutsvägar och svårigheter i samplaneringen med regionen då en placering på HVB oftast inleds med en avgiftning. Förslaget syftar till en effektivare handlägningsprocess, ökade möjligheter till delaktighet för brukaren och bättre samplanering med regionen.

Förslag till beslut 3 – Riktlinje psykisk ohälsa

Vid nämndsammanträdet i maj 2023 gav socialnämnden förvaltningen i uppdrag att arbeta fram en riktlinje för målgruppen vuxna med psykisk ohälsa.

Under hösten 2023 bildades en arbetsgrupp med representanter från verksamheter som berörs av målgruppen vuxna med samsjuklighet och huvudsaklig psykisk ohälsa eller vuxna med psykisk ohälsa. Arbetsgruppens förslag till beslut till nämnden är att inte anta en riktlinje utan att i stället fokusera på existerande överenskommelser och reglementen.

Även om nämnden fattar beslut att inte ha en riktlinje är det av vikt att genom efterlevnad av reglementen och överenskommelser tydliggöra gränsdrawingarna mellan socialnämndens ansvar och ansvar hos andra huvudmän (se Förslag till beslut 1D).

Riskbedömning, beslut 1-3

Barnrättsperspektiv

Förslagen till beslut omfattar vuxenvården vilket är resultatet av den strategiska prioriteringen av målgruppen barn och unga. Dock kan det finnas individer inom ramen för vuxenvården som är föräldrar eller andra vuxna som har nära anknytning till barn i sin närhet. Detta kan ha en påverkan på barn och unga. Barnrätten beaktas dock i alla ärenden och i de individuella planeringarna.

Jämställdhetsperspektiv

Kvinnor i missbruk är en särskilt socialt utsatt grupp. Det är av vikt att förvaltningens samlade resurser arbetar för att förhindra att denna utsatthet ökar med förslagen till beslut, vilket också identifierats i riskbedömningen.